

Határozatok Tára

C-376/14. PPU. sz. ügy

C
kontra
M

(a Supreme Court [Írország] által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem)

„Előzetes döntéshozatal iránti kérelem — Sürgősségi előzetes döntéshozatali eljárás — Polgári ügyekben folytatott igazságügyi együttműködés — Joghatóság, valamint a határozatok elismerése és végrehajtása a házassági ügyekben és a szülői felelősségre vonatkozó eljárásokban — 2201/2003/EK rendelet — Jogellenes visszatartás — A gyermek szokásos tartózkodási helye”

Összefoglaló – A Bíróság ítélete (harmadik tanács), 2014. október 9.

1. *Polgári ügyekben folytatott igazságügyi együttműködés — Joghatóság, valamint a határozatok elismerése és végrehajtása a házassági ügyekben és a szülői felelősségre vonatkozó eljárásokban — 2201/2003 rendelet — Gyermek visszavitele iránti kérelem — Gyermek elvitele, amelyre olyan, ideiglenesen végrehajtható bírósági határozatnak megfelelően került sor, amelyet később hatályon kívül helyezett egy, a gyermek tartózkodási helyéül a származási tagállamot kijelölő határozat — A gyermek visszavitele iránti kérelmet elbíráló bíróság arra vonatkozó kötelezettsége, hogy vizsgálja a gyermek szokásos tartózkodási helyét, amellyel közvetlenül az állítólagos jogellenes visszatartást megelőzően rendelkezett*

(2201/2003 tanácsi rendelet, 2. cikk, 11. pont, és 11. cikk)

2. *Polgári ügyekben folytatott igazságügyi együttműködés — Joghatóság, valamint a határozatok elismerése és végrehajtása a házassági ügyekben és a szülői felelősségre vonatkozó eljárásokban — 2201/2003 rendelet — A gyermek „szokásos tartózkodási helyének” fogalma — Értékelési szempontok — Gyermek elvitele, amelyre olyan, ideiglenesen végrehajtható bírósági határozatnak megfelelően került sor, amelyet később hatályon kívül helyezett egy, a gyermek tartózkodási helyéül a származási tagállamot kijelölő határozat — A konkrét tényállás valamennyi körülményének azon tagállam bírósága általi vizsgálata, ahová a gyermeket vitték, és amely bírósághoz visszavitel iránti kérelmet nyújtottak be*

(2201/2003 tanácsi rendelet, 2. cikk, 11. pont, 8. cikk, 10. cikk és 11. cikk)

3. *Polgári ügyekben folytatott igazságügyi együttműködés — Joghatóság, valamint a határozatok elismerése és végrehajtása a házassági ügyekben és a szülői felelősségre vonatkozó eljárásokban — 2201/2003 rendelet — Gyermek elvitele, amelyre olyan, ideiglenesen végrehajtható bírósági határozatnak megfelelően került sor, amelyet később hatályon kívül helyezett egy, a gyermek tartózkodási helyéül a származási tagállamot kijelölő határozat — Olyan gyermek, aki közvetlenül a visszatartását megelőzően még az említett tagállamban rendelkezett szokásos tartózkodási hellyel — Jogellenes visszatartás — Olyan gyermek, aki közvetlenül a visszatartást megelőzően már*

nem a származási tagállamban rendelkezett szokásos tartózkodási hellyel — A visszavitel iránti kérelmet elutasító határozat, amelyet a valamely más tagállamban hozott határozatok elismerésére és végrehajtására vonatkozó szabályok alkalmazásának sérelme nélkül kell meghozni

(2201/2003 tanácsi rendelet, 11. cikk)

1. A házassági ügyekben és a szülői felelősségre vonatkozó eljárásokban a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló 2201/2003 rendelet 2. cikkének 11. pontját és 11. cikkét akként kell értelmezni, hogy abban az esetben, ha a gyermek elvitelére olyan, ideiglenesen végrehajtható bírósági határozatnak megfelelően került sor, amelyet később hatályon kívül helyezett egy, a gyermek tartózkodási helyéül a származási tagállamban élő szülő lakóhelyét kijelölő bírósági határozat, azon tagállam bíróságának, ahová a gyermeket vitték, a gyermek visszavitele iránti kérelem elbírálása során vizsgálnia kell az adott ügy konkrét tényállása valamennyi körülményének mérlegelése során, hogy a gyermek közvetlenül az állítólagos jogellenes visszatartást megelőzően még a származási tagállamban rendelkezett-e szokásos tartózkodási hellyel. E mérlegelés keretében tekintetbe kell venni azt a tényt, hogy az elvitt engedélyező bírósági határozat ideiglenesen végrehajtható volt, és hogy az ellen fellebbezést nyújtottak be.

A jogellenes elvitel és visszatartás 2201/2003 rendelet 2. cikkének 11. pontjában szereplő és a gyermekek jogellenes külföldre vitelének polgári jogi vonatkozásairól szóló 1980. évi Hágai Egyezmény 3. cikkében foglalthoz igen hasonló meghatározása szerint az elvitel vagy a visszatartás akkor tekinthető a rendelet értelmében jogellenesnek, amennyiben sérti a határozat vagy jogszabály hatálya alapján, illetve azon tagállam joga szerint jogilag kötelező megállapodás útján szerzett felügyeleti jogokat, ahol a gyermek közvetlenül az elvitt vagy a visszatartást megelőzően szokásos tartózkodási hellyel rendelkezett. E meghatározásból az következik, hogy az említett rendelet 2. cikkének 11. pontja értelmében vett jogellenes elvitel vagy visszatartás megvalósulásának feltétele az, hogy a gyermek közvetlenül elvitelét vagy visszatartását megelőzően a származási tagállamban rendelkezett szokásos tartózkodási hellyel, valamint hogy az e tagállam joga szerint biztosított felügyeleti jog megsértéséből ered.

Ami az e rendelet 11. cikkének (1) bekezdését illeti, ez azt írja elő, hogy e cikk (2)–(8) bekezdését kell alkalmazni, amennyiben a felügyeleti jogok gyakorlója egy tagállam illetékes hatóságaihoz folyamodik azért, hogy azok az 1980. évi Hágai Egyezmény alapján hozzanak határozatot annak a gyermeknek a visszavitele céljából, akit „közvetlenül a jogellenes elvitel, illetve visszatartás előtti szokásos tartózkodási helye szerinti tagállamtól eltérő tagállamba” jogellenesen elvittek, illetve ott visszatartottak. Következésképpen nem ez az eset áll fenn, amennyiben a gyermek közvetlenül a jogellenes elvitelt, illetve visszatartást megelőzően nem a származási tagállamban rendelkezett szokásos tartózkodási hellyel. Következésképpen kitűnik mind az említett rendelet 2. cikkének 11. pontjából, mind 11. cikkének (1) bekezdéséből, hogy ezen utóbbi cikk kizárólag akkor alkalmazható a visszavitel iránti kérelem kedvező elbírálása érdekében, ha a gyermek közvetlenül az állítólagos jogellenes visszatartást megelőzően a származási tagállamban rendelkezett szokásos tartózkodási hellyel.

(vö. 46–49., 57. pont és a rendelkező rész 1. pontja)

2. A házassági ügyekben és a szülői felelősségre vonatkozó eljárásokban a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló 2201/2003 rendelet 8. és 10. cikkének értelmében vett „szokásos tartózkodási hely” fogalmának jelentését és hatályát különösen az említett rendelet (12) preambulumbekkezdésében foglalt célra tekintettel kell megállapítani, amely szerint a rendeletben megállapított joghatósági szabályokat a gyermek mindenek felett álló érdekének figyelembevételével, és különösen a fizikai közelség alapján alakították ki.

Egyébiránt a nemzeti bíróságnak a gyermek szokásos tartózkodási helyét az adott ügy konkrét tényállásának valamennyi körülménye alapján kell megállapítania. E tekintetben a gyermek valamelyik tagállamban való fizikai jelenlétén kívül más olyan tényezőkre is figyelemmel kell lenni, amelyek arra

engednek következtetni, hogy ez a jelenlét semmiképpen sem ideiglenes vagy alkalmi jellegű, valamint hogy a gyermek tartózkodási helye annak a helynek felel meg, ahol a gyermek a szociális és családi környezetbe bizonyos mértékig beilleszkedett.

E célból figyelembe kell venni különösen a család adott tagállam területén való tartózkodásának időtartamát, szabályszerűségét, az e tagállam területén való tartózkodás, illetve az ezen államba való költözés körülményeit és indokait, a gyermek állampolgárságát, az iskoláztatás helyét és körülményeit, a nyelvismeretet, valamint a gyermeknek az említett államban kialakított családi és szociális kapcsolatait. A gyermek szokásos tartózkodási helyének áthelyezésére utalhat különösen a szülő vagy a szülők arra vonatkozó szándéka, hogy a gyermekkel együtt egy másik tagállamban telepedjenek le, ami például olyan külső körülményekben nyilvánulhat meg, mint az e tagállamban történő lakásszerzés vagy lakásbérlés.

Ezenkívül a tartózkodás időtartama csupán jelzésként szolgál az adott ügy konkrét tényállása valamennyi körülményének értékelése keretében.

A gyermek „szokásos tartózkodási helye” 2201/2003 rendelet 2. cikkének 11. pontjában és 11. cikkében szereplő fogalmának tartalma nem térhet el a „szokásos tartózkodási hely” említett rendelet 8. és 10. cikkében szereplő fogalmának tartalmától. Következésképpen annak – az adott ügy konkrét tényállása valamennyi körülményének tükrében és a fent említett mérlegelési szempontokkal összhangban történő – vizsgálata, hogy a gyermek közvetlenül az állítólagos jogellenes elvitelt vagy visszatartást megelőzően a származási tagállamban rendelkezett-e szokásos tartózkodási hellyel, azon tagállam bíróságának a feladata, ahová a gyermeket vitték, és amely bírósághoz a gyermekek jogellenes külföldre vitelének polgári jogi vonatkozásairól szóló 1980. évi Hágai Egyezmény és a 2201/2003 rendelet 11. cikke alapján visszavitel iránti kérelmet nyújtottak be.

Különösen a gyermek azon tagállamban való tartózkodása indokainak, ahová őt vitték, valamint az őt odavivő szülő szándékának vizsgálata során tekintetbe kell venni azt a tényt, hogy az elvitelt engedélyező bírósági határozat ideiglenesen végrehajtható volt, és hogy az ellen fellebbezést nyújtottak be. E tényezők ugyanis nem támasztják alá a gyermek szokásos tartózkodási helye áthelyezésének megállapítását.

A gyermek mindenképp felett álló érdeke védelmének biztosítása iránti szükséglet fényében e tényezőket valamennyi körülmény értékelése keretében szembe kell állítani az olyan tényekkel, amelyek bizonyíthatják, hogy a gyermek elvitele óta a szociális és családi környezetbe bizonyos mértékig beilleszkedett, ilyen különösen az az idő, amely ezen elvitel és az elsőfokú határozatot hatályon kívül helyező, valamint a gyermek tartózkodási helyéül a származási tagállamban élő szülő lakóhelyét kijelölő bírósági határozat meghozatala között eltelt. Ugyanakkor az e határozat meghozatala óta eltelt idő semmiképpen nem vehető figyelembe.

(vö. 50–56. pont)

3. A házassági ügyekben és a szülői felelősségre vonatkozó eljárásokban a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló 2201/2003 rendeletet akként kell értelmezni, hogy abban az esetben, ha a gyermek elvitelére olyan, ideiglenesen végrehajtható bírósági határozatnak megfelelően került sor, amelyet később hatályon kívül helyezett egy, a gyermek tartózkodási helyéül a származási tagállamban élő szülő lakóhelyét kijelölő bírósági határozat, a gyermek e tagállamba való visszavitelének megtagadása e második határozat meghozatalát követően jogellenes, és a rendelet 11. cikkét kell alkalmazni, amennyiben megállapítást nyer, hogy a gyermek közvetlenül e visszatartást megelőzően még az említett tagállamban rendelkezett szokásos tartózkodási hellyel.

Ha ellenben az nyer megállapítást, hogy a gyermek ebben az időpontban már nem a származási tagállamban rendelkezett szokásos tartózkodási hellyel, az e rendelkezésre alapított visszavitel iránti kérelmet elutasító határozatot az ugyanezen rendelet III. fejezetében foglalt, valamely más tagállamban hozott határozatok elismerésére és végrehajtására vonatkozó szabályok alkalmazásának sérelme nélkül kell meghozni.

E tekintetben az a körülmény, hogy a gyermek szokásos tartózkodási helye az elsőfokú ítélet meghozatalát követően, a fellebbviteli eljárás ideje alatt megváltozhatott, és hogy ezt a változást adott esetben megállapítja az a bíróság, amelyhez a gyermekek jogellenes külföldre vitelének polgári jogi vonatkozásairól szóló 1980. évi Hágai Egyezmény és a fent hivatkozott rendelet 11. cikke alapján visszavitel iránti kérelemmel fordultak, nem tekinthető olyan tényezőnek, amelyre az a szülő, aki a gyermeket a felügyeleti jog megsértésével visszatartja, hivatkozhatna a jogellenes magatartása által előidézett tényhelyzet fenntartása céljából, továbbá a szülői felelősség gyakorlásáról a származási tagállamban hozott olyan határozat végrehajtásának megakadályozása céljából, amely az adott tagállamban végrehajtható, és amelyet közöltek vagy kézbesítettek.

Annak lehetősége ugyanis, hogy a gyermek szokásos tartózkodási helye megváltozásának az ilyen kérelem tárgyában eljáró bíróság általi megállapítása lehetővé teszi e tényhelyzet fenntartását és e határozat végrehajtásának megakadályozását, a 2201/2003 rendelet III. fejezetének 2. szakasza által létrehozott mechanizmus megkerülését valósítaná meg, és azt megfosztaná értelmétől.

A szülői felelősség gyakorlásáról a származási tagállamban hozott ilyen határozattal szemben előterjesztett jogorvoslat ugyancsak nem lehet kihatással e határozat végrehajtására.

(vö. 67–69. pont és a rendelkező rész 2. pontja)